

Od autora z rebríčka *New York Times* Bestsellers

RYAN HOLIDAY

PREKÁŽKA JE CESTA

PREDANÝCH
VIAC AKO
500 000
VÝTLAČKOV

STAROBYLÉ
UMENIE
PRETVÁRAŤ
NEPRIAZNIVÉ
OKOLNOSTI
NA OSOBNÉ
VÝHRY

RYAN HOLIDAY

PREKÁŽKA JE CESTA

THE OBSTACLE IS THE WAY

Copyright © 2014 by Ryan Holiday

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form.

This edition published by arrangement with Portfolio, an imprint of Penguin Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC.

Slovak edition © 2019 by Eastone Group, a. s.

Translation © 2019 by Martina Stoláriková

Z anglického originálu *The Obstacle Is The Way*, vydaného v roku 2014 vydavateľstvom Portfolio/Penguin, do slovenčiny preložila Martina Stoláriková.

V roku 2019 vydalo vydavateľstvo Eastone Books, Bratislava.

Na stranách VII, 8, 18, 82 a 94 sú citáty Marca Aurelia z knihy *Myšlienky k sebe*

(Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2006) v preklade od Miloslava Okála.

Na strane 32 je citát Viktora Frankla z knihy *Hľadanie zmyslu života*

(Eastone Books, 2011) v preklade od Michala Zidora.

Redakčné úpravy: Marianna Petrová

Korektúry: Miroslava Obuchová

Layout: Studio Eastone

Tlač: Kasico, a. s.

www.eastonebooks.com

Všetky práva vyhradené.

Okrem použitia ukážok na účely recenzie a kritiky žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená v akejkoľvek forme alebo akýmikolvek prostriedkami bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-8109-375-3

OBSAH

PREDSLOV	VII
ÚVOD	1

PRVÁ ČASŤ: PERCEPCIA

PRINCÍPY PERCEPCIE	13
UVEDOMTE SI SVOJU SILU	18
NESTRÁCAJTE PEVNÉ NERVY	22
OVLÁDNITE SVOJE EMÓCIE	25
CVIČTE SA V OBJEKTIVITE	29
POZRITE SA NA PREKÁŽKY Z INÉHO UHLA	32
ČO MÁTE VO SVOJICH RUKÁCH?	36
ŽITE V PRÍTOMNOSTI	40
PREMÝŠLAJTE INAK	43
OBJAVTE PRÍLEŽITOSŤ	46
PRIPRAVTE SA NA AKCIU	51

DRUHÁ ČASŤ: AKCIA

OVLÁDNITE UMENIE AKCIE	55
ROZHÝBTE SA	60
CVIČTE SA VO VYTRVALOSTI	64
OPAKOVANIE JE MATKA MÚDROSTI	69
SÚSTREĎTE SA NA PROCES	73
ROBTE SVOJU PRÁCU NAJLEPŠIE, AKO VIETE	78
SPRÁVNE RIEŠENIE JE TO, KTORÉ FUNGUJE	82

NECH ŽIJE BOČNÝ ÚTOK	86
NAMIESTO SEBA NECHAJTE BOJOVAŤ PREKÁŽKY	90
SÚSTREĎTE SVOJU ENERGIU	94
CHOPTE SA PRÍLEŽITOSTI	97
RÁTAJTE S NEÚSPECHOM	101

TRETIA ČASŤ: VÔĽA

DISCIPLÍNA VÔĽE	105
VYBUDUJTE SI DUŠEVNÚ PEVNOSŤ	110
OČAKÁVANIA (MYSLITE NEGATÍVNE)	114
UMENIE ZMIERENIA SA	118
MILUJTE SVOJ OSUD (<i>AMOR FATI</i>)	123
VYTRVALOSŤ	127
NIE STE STREDOBODOM VESMÍRU	131
UVEDOMTE SI SVOJU SMRTELNOSŤ	136
PRIPRAVTE SA ZAČAŤ ODZNOVA	139

<i>Myšlienky na záver: Prekážky vás povedú vpred</i>	141
<i>Doslov: Gratulujem, stali ste sa filozofmi</i>	147
<i>Poďakovanie</i>	151
<i>Kľúčové stoické diela</i>	153
<i>Knižné tipy a kontakty</i>	156

PREDSLOV

V noci roku 170 sa Marcus Aurelius, cisár Rímskej ríše, uchýlil do svojho stanu na bojisku vo vojne proti Germánii a písal. Vždy pred úsvitom to robieval aj vo svojom paláci, inokedy si zas pre seba uchmatol zopár sekúnd počas gladiátorských súbojov a ignoroval krviprelievania, ktoré sa odohrávalo v útrobach Kolosea. Miesto v tomto príbehu nie je dôležité. Podstatné je to, že muž, ktorý je dnes známy aj ako jeden z takzvaných piatich dobrých cisárov, začal písať.

Nepísal pre žiadne publikum, na žiaden účel. Všetky slová adresoval sám sebe. Výsledkom tohto zvyku bol napokon nepochybne jeden z historicky najúčinnejších vzorcov na prekonávanie čohokoľvek negatívneho, čo život prináša, pričom sa nezameriava na to, ako sa s prekážkami popasovať, ale ako vďaka nim uspieť.

V tej chvíli napísal jediný odsek, ktorý obsahoval iba minimum originálnych myšlienok. Takmer celý jeho obsah by sa dal nájsť aj v textoch jeho učiteľov a vzorov. V skromnej hŕstke slov však Marcus Aurelius vyslovil nadčasovú myšlienku, ktorou zatienil všetkých svojich predchodcov, medzi ktorých patrili Chrysippos, Zenón, Kleantes, Aristón, Appolónios, Junius Rusticus, Epiktétos, Seneca či Musonius Rufus.

Slová Marca Aurelia sú platné ešte aj dnes:

Hocičo môže moju činnosť prekaziť, ale nemôže sa stať prekážkou môjho chcenia... Lebo rozum vie obrátiť a premeniť každú prekážku svojej činnosti v prospech svojho úmyslu, takže to, čo malo prekaziť ten alebo onen čin, pomáha ho uskutočniť, a čo mu malo tú alebo inú cestu zatarasiť, samo mu cestu otvára.

Svoje úvahy zavŕšil mocnými slovami, ktoré boli priam predurčené na to, aby sa dostali do kníh ako nemenné pravidlo:

To, čo bráni našim skutkom, ich poháňa vpred.

To, čo nám stojí v ceste, sa ňou napokon stane.

V slovách Marca Aurelia je ukryté tajomstvo umenia známeho ako schopnosť prekonať všetky problémy a konať tak, aby sme využili nepriaznivé okolnosti vo svoj prospech. Vďaka tejto filozofii nájdeme cestu, ktorá nás z nich vyvedie a napokon nás dostane do cieľa. Prekážky v podobe problémov zaručene prídu, no nikdy netrvajú večne. Potrebujeme mať istotu, že to, čo nám stojí v ceste, nás zároveň posilňuje.

Ak si uvedomíme silu tejto myšlienky, dokážeme konať podobne ako muž, ktorý v živote nezaháľal. Počas devätnástich rokov svojho panovania bol takmer ustavične vo vojne, zakúsil zdrvujúci mor, pravdepodobne aj neveru, pokus o zosadenie z trónu zo strany jedného zo svojich najbližších spojencov, opakujúce sa vyčerpávajúce cesty po ríši do Malej Ázie, Sýrie, Egypta, Grécka či Rakúska, ale čelil aj dramatickému ubúdaniu prostriedkov z pokladnice, neschopnému a chamtivému nevlastnému bratovi, ktorý bol jeho spoluvládcom, a tak ďalej.

Z toho, čo o Marcovi Aureliovi vieme, je zrejmé, že skutočne vnímal všetky tieto prekážky ako príležitosť na cibrenie nejakej cnosti: trpezlivosti, odvahy, pokory, vynaliezavosti, rozvahy, spravodlivosti či tvorivosti. Moc, ktorú mal v rukách, mu zrejme nikdy nestúpila do hlavy – rovnako ani vypätie či tlak, ktoré s ňou súviseli. Málokedy poľavil v zdržanlivosti alebo sa uchýlil k hnevu, nikdy neprejavil nenávisť ani zatrpknutosť. Esejista Matthew Arnold už v roku 1863 poznamenal, že Marcus Aurelius je príkladom muža, ktorý zastával najvyššiu a najmocnejšiu pozíciu na svete a podľa všetkých vo svojom okolí jednoznačne dokázal, že je jej hoden.

Ukázalo sa, že múdrosť slov zo stručného úryvku textu Marca Aurelia poznali aj mnohí ďalší ľudia, ktorí sa nimi riadili rovnako ako ich autor. Dnes môžeme len obdivovať, že ich platnosť sa v priebehu vekov nijako nezmenila.

Prvky filozofie Marca Aurelia nachádzame aj v období vzostupu a úpadku Rímskej ríše, v ére tvorivého rozmachu renesancie, ale taktiež v prelomovom období osvietenstva. Významne sa pretavili aj do energickosti amerického Západu, vytrvalosti severnej Únie počas občianskej vojny či do sily priemyselnej revolúcie. Riadili sa ňou aj lídri na čele afroamerického hnutia za občianske práva, zajatci v táboroch vo Vietname a dnes koluje v DNA podnikateľov zo Silicon Valley.

Táto filozofia ženie ľudí za úspechom a pomáha všetkým, ktorí čelia veľkej zodpovednosti alebo problémom. Príslušníci akejkoľvek skupiny, rodu, spoločenskej triedy, presvedčenia či korporácie museli na bojisku alebo v zasadacej miestnosti celé stáročia a v každom kúte sveta čeliť prekážkam a prekonávať ich. Výsledkom ich námahy bolo osvojenie si zručnosti využívať ťažkosti vo vlastný prospech.

Všetci spomenutí sa snažili o to isté, aj keď každý žil v inej dobe. Všetci sa však, vedome či nevedome, stali súčasťou starovekej tradície kliesnenia si cesty cez príležitosti a prekážky, skúšky a víťazstvá.

Svet nás neustále skúša, hoci nie sme cisármi. Stále nám kladie rovnaké otázky: *Zasluhujeme si to, o čo sa usilujeme? Zvládneme prekonať všetko, čo nášmu úsiliu vojde do cesty? Postavíme sa na vlastné nohy a dokážeme, kto naozaj sme?*

Množstvo ľudí na tieto otázky odpovedá kladne. Len málo z nich sa však skutočne dokáže postaviť čelom každej náročnej situácii, vyťažiť z nej, čo sa dá, a vyjsť z nej ešte silnejší. Vďaka nepriazni osudu sa stávajú lepšími ľuďmi, než by boli, keby nikdy žiadnej nepriazni nečelili.

Teraz je rad na vás. Pridáte sa k nim?

Táto kniha vám ukáže, ako na to.

ÚVOD

Stojí priamo pred vami. Problém. Prekážka – frustrujúce, nešťastné, problematické a neočakávané ťažkosti, ktoré vám bránia v tom, aby ste dosiahli svoj cieľ. Naháňajú vám hrôzu a tajne dúfate, že vás napokon úplne neprevalcujú. Ale čo ak sa bojíte zbytočne?

Čo ak sa v každej prekážke zároveň skrývajú aj isté výhody určené len vám? Ako by ste sa k nej v takom prípade postavili? A ako by na ňu reagovali ostatní?

Mnohí by zrejme robili to, čo vždy, rovnako ako vy v tejto chvíli: absolútne nič.

Buďme k sebe úprimní: problémy ochromujú takmer každého z nás. Nezáleží na tom, aké ciele sme si stanovili – ak sa nám nedarí, väčšinou zostaneme meravo stáť pred prekážkami, ktoré treba prekonať.

Kiežby to nebola pravda, no je to tak.

To, čo nám bráni, vieme jednoznačne pomenovať. Buď ide o systémové záležitosti, napríklad prehnuté inštitúcie, rastúcu nezamestnanosť, nehorázne náklady na vzdelanie či neznáme nové technológie, alebo o individuálne nedostatky, ako sú nízky vzrast, vysoký vek, obrovský strach, chýbajúce financie, obmedzený prístup, žiadni podporovatelia či nulové sebavedomie. Vo vymenúvaní toho, čo *nemáme*, sme mimoriadne zruční.

Hoci všetci máme pred sebou rozdielne prekážky, reagujeme na ne dosť podobne: bojíme sa, cítime frustráciu či zmätok, pripadáme si bezmocne, upadáme do depresie a kvári nás hnev.

Presne vieme, čo chceme, no máme pocit, akoby nás väznil nejaký neviditeľný nepriateľ, ktorý sa nás snaží zahrdúsiť vankúšom. Usilujeme sa niekam dôjsť, niečo sa nám však nevyhnutne postaví do cesty, bude nás to

prenasledovať a pokúšať sa zmať každý náš krok. Zostane nám pri tom síce štipka slobody, no len toľko, aby nás zhrýzala vina za to, že sa nedokážeme odlepiť z miesta a napredovať, aj keď sa môžeme hýbať.

Nie sme spokojní so svojou prácou, so svojimi vzťahmi či so svojim momentálnym životným rozpoložením. Snažíme sa kamsi dostať, no niečo nám v tom bráni.

A tak nerobíme nič.

Vinu hádzeme na svojich šéfov, na ekonomiku, politikov či ostatných ľudí, prípadne sa odpišeme ako tí, ktorí zlyhali, alebo vyhodnotíme svoje ciele ako nedosiahnuteľné. Chyba je pritom len v jednej jedinej veci: v našom postoji či prístupe.

Na tému dosahovania úspechu jestvuje nespočetné množstvo prednášok (aj kníh), nikto sa však nezameriava na to, aby nás naučil, ako si poradiť so zlyhaním či premýšľať o prekážkach, ako sa k nim postaviť a prekonať ich. A tak len prešľapujeme na mieste. Na všetko sa sťažujeme, mnohí sme stratení, precitlivení a rozpoltení. Netušíme, ako z toho von.

Na druhej strane nám neunikne, že takémuto ochromeniu nepodliehajú všetci. S údivom sledujeme, ako niektorí rúcajú prekážky, ktoré ich brzdia, a menia ich na svoje odrazové mostíky. Ako to robia? Čo je ich tajomstvom?

V prvom rade by sme si mali uvedomiť, že predchádzajúce generácie čelili horším problémom než my, pričom mali ešte menej záchranných sietí a prostriedkov. Stretávali sa s rovnakými situáciami a mnohé z nich sa krvopotne snažili vyriešiť, aby svojim deťom a ľudstvu zabezpečili lepšiu budúcnosť. Lenže my aj napriek tomu zostávame zaseknutí.

Čoho nemáme v porovnaní so svojimi predkami dostatok? Čo nám chýba? Odpoveď je jednoduchá: potrebujeme poznať spôsob a systém, prostredníctvom ktorého opíšeme, zhodnotíme a prekonáme všetky prekážky, ktoré nám život prináša.

Aj John D. Rockefeller musel prekonať niekoľko prekážok a dokázal to vďaka rozvážnosti a sebadisciplíne. Demostenes, veľký aténsky rečník, sa k prekážkam tiež staval svojisky – prekonával ich vďaka neúnavnej túžbe po sebazdokonaľovaní prostredníctvom činov a cviku. Jasno v tom mal aj Abraham Lincoln – jeho tajomstvo riešenia problémov spočívalo v pokore, vo vytrvalosti a v súcite.

Na stránkach tejto knihy opakovane narazíte aj na ďalšie osobnosti. Patrí medzi ne Ulysses S. Grant, Thomas Edison, Margaret Thatcher, Samuel Zemurray, Amelia Earhart, Erwin Rommel, Dwight D. Eisenhower, Richard Wright, Jack Johnson, Theodore Roosevelt, Steve Jobs, James Stockdale, Laura Ingalls Wilder či Barack Obama.

Niektorí z nich čelili okrem každodenných starostí, ktoré všetci dôverne poznáme, aj nepredstaviteľným hrôzam vrátane väzenia či vysilujúcich chorôb. Stáli zoči-voči rovnakej, ak nie intenzívnejšej rivalite, politickým búrkam, škandalom, nevíli, konzervativizmu, rozchodom, napätiu či hospodárskym pohromám.

Vypäté okamihy však ani jedného nezlomili, všetkých ich zocelili. Ich vnútornú premenu možno opísať podobne, ako bývalý riaditeľ Intelu Andy Grove opísal krízy vo firmách v turbulentných časoch: „Zlé spoločnosti kríza úplne odstaví. Tie dobré ju prežijú a výnimočné spoločnosti z nej vstúdia silnejšie a lepšie.“

Výnimočné osobnosti podobne ako firmy našli spôsob, ako pretaviť svoje slabiny na silné stránky. Sledovať ich výkony je úchvatné, neraz priam dojemné. To, čo im stálo v ceste, pevne uchopili a vďaka tomu sa posunuli vpred. Rovnaká prekážka možno práve v tomto okamihu brzdí aj vás.

Ako sa ukázalo, práve táto vlastnosť spája všetky výnimočné osobnosti v celých dejinách. Prekážky sa stali palivom ich ambícií. Bez nich by sa neaplnili, rovnako ako by oheň nevznikol bez kyslíka. Nič ich nedokázalo zastaviť, boli (a stále sú) neotrasiteľne odhodlaní a neskrtní. Každá prekážka rozduchala plamene v ich vnútri ešte mocnejšie a divokejšie.

Všetci dokázali využiť to, čomu čelili, vo svoj prospech. Riadili sa učením Marca Aurelia a skupiny okolo Cicera, takzvaných jediných „skutočných filozofov“ či antických stoikov*, hoci ich dielo nikdy neštudovali. Prekážky

* Stoicizmus je podľa mňa mimoriadne fascinujúci a významný filozofický smer. V súčasnom svete a pri svojich povinnostiach však pravdepodobne na prednášky z dejín nemáte čas. Chcete účinné stratégie, ktoré vám pomôžu pri riešení problémov, a práve na tie sa zameriava táto kniha. Ak sa však chcete s filozofiou stoicizmu oboznámiť podrobnejšie, na konci knihy uvádzam zoznam odporúčanej literatúry, po ktorej môžete siahnuť.

dokázali vnímať fakticky, postavili sa k nim vynaliezavo a prejavili vôľu nelomne odolávať okolnostiam, hoci nad nimi nemali kontrolu ani moc.

Priznajme si, že ak práve nečelíme nejakej mimoriadne hrozivej situácii, zväčša jednoducho usúdime, že musíme vydržať. Inokedy sa boríme s menšími prekážkami alebo sa zasekneme v nepriaznivých okolnostiach, prípadne sa o niečo úporne usilujeme, až toho máme vyše hlavy, sme preťažení a chýbajú nám nápady na riešenie. Na všetky tieto situácie sa vzťahuje rovnaká logika – vyťažte z nich pre seba čo najviac, nájdite v nich nejaké pozitíva a využite ich ako svoje palivo.

Je to jednoduché, čo však, prirodzene, neznamená, že to pôjde ľahko.

Zo stránok tejto knihy na vás nebude sálať násilný, zaslepený optimizmus. Nebudem vám radiť, aby ste popierali, keď sa niečo domrví, alebo dávali druhé šance, keď sa na vás niekto vykašle. Nenájdete tu ani ľudové múdrosti či absolútne nepoužiteľné príslovia.

Zároveň sa vám ani nesnažím podať akademickú štúdiu o stoicizme či predstaviť jeho históriu.

O tejto filozofii jestvuje množstvo publikácií, ktorých autori patria k najmúdrejším a najväčším mysliteľom, akí kedy žili. Ich prácu netreba znova spisovať, stačí si prečítať originál. Azda žiaden filozofický smer nie je podaný prístupnejšou formou. Pri ich čítaní nadobúdate pocit, že v rukách držíte dielo spreď roka, nie spreď milénia.

Všetko svoje úsilie som venoval zozbieraníu, pochopeníu a napokon aj vydáníu ich poučení a trikov. Antickí filozofi nikdy príliš nelipli na pripísání si autorstva ani na originalite – všetci sa snažili čo najlepšie pretlmočiť a objasniť múdrosti velikánov, tak ako im boli odovzdávané prostredníctvom kníh, denníkov, piesní, básní a príbehov. Teraz vám ich chcem sprostredkovať tak, ako ich sformovali zaťažkávajúce skúšky ľudských skúseností naprieč tisícami rokov.

Vďaka tejto knihe sa zoznámíte s kolektívnym učením mudrcov a to vám pomôže dosiahnuť veľmi konkrétne cieľ, o ktorý sa všetci usilujeme čoraz nástojčivejšie: prekonávať prekážky – mentálne, fyzické, emocionálne aj tie, ktoré sú nimi len na pohľad.

Stojíme pred nimi dennodenne a našu spoločnosť kolektívne paralyzujú. Ak vás táto kniha naučí čeliť prekážkam a prekonávať ich s väčšou ľahkosťou,

dostatočne naplní svoje poslanie. Môj cieľ je však vyšší – chcem vám ukázať, ako z každej prekážky vyťažiť pre seba čo najviac výhod.

Preto som túto knihu naplnil nemilosrdným pragmatizmom a historickými príbehmi o nezlomnej vytrvalosti a neúnavnej vynaliezavosti. Naučí vás, ako sa vymaniť zo stavu zaseknutia, prestať sa topiť v marazme, odpútať sa a z negatívnych situácií získať čosi pozitívne, prípadne si z nich aspoň odnieť nejaké poučenie a nedostať sa iba z blata do kaluže.

Nechcem, aby ste skončili len pri tom, že sa na veci začnete pozeráť z iného uhla pohľadu. Chcem vás naučiť rozhýbať sa a uveriť tomu, že čokoľvek sa nakoniec skrátka musí skončiť dobre – každá prekážka totiž predstavuje príležitosť získať nové oporné body, možnosť pohnúť sa vpred alebo vyraziť správnym smerom. Podstatou nie je myslieť pozitívne, ale naučiť sa neúnavnej tvorivosti a využívaniu každej príležitosti.

Mojím cieľom nie je, aby ste sa dokázali zmieriť s tým, že je niečo zlé, ale aby ste to vedeli spraviť dobrým.

Pretože je to možné. Vlastne sa to okolo nás deje neustále. Túto schopnosť môžete získať aj vy vďaka tejto knihe.

PREKÁŽKY, KTORÉ NÁM STOJA V CESTE

Istý zenbuddhistický príbeh rozpráva o kráľovi, ktorý si všimol, že jeho ľud je čoraz lenivejší a rozmaznanejší. Netešilo ho to, a tak sa rozhodol, že poddaným pripraví príučku. Mal jednoduchý plán: do stredu hlavnej cesty umiestnil balvan, ktorý úplne zatarasil vstup do mesta. Z neďalekého úkrytu sledoval reakcie okoloidúcich.

Ako asi zareagujú? Spoja svoje sily, aby balvan odstránili? Alebo sa len znechutene zvrtnú na mieste a vrátia sa domov?

Keď kráľ sledoval, ako sa pred prekážkou otáčal človek za človekom, kopilo sa v ňom sklamanie. Len málokto sa vôbec pokúsil balvan odvaliť, a keď to nešlo, zakrátko sa vzdialil. Mnohí hlasno šomrali, preklínali kráľa aj osud alebo nariekali nad problémami, ktoré im balvan spôsobil, no žiaden z nich sa ich nepokúsil vyriešiť.

Po niekoľkých dňoch podišiel k balvanu osamelý sedliak, idúci do mesta. Nedal sa odstrašiť. Namiesto toho, aby sa vrátil, odkiaľ prišiel, s vypätím

všetkých síl sa snažil balvan odtlačiť. Vtom mu čosi zišlo na um: poponáhlal sa do neďalekého lesa a hľadal niečo, čím by si pomohol. Napokon sa vrátil s veľkou haluzou, z ktorej vystrúhal sochor. Podobral ním balvan a úspešne ho odvalil z cesty.

Našiel pod ním mešec zlatých mincí s odkazom od kráľa:

„Prekážky, ktoré nám stoja v ceste, sú našou cestou. Nezabudni, že každá prekážka nám prináša príležitosť na zlepšenie sa.“

Ako vyzerajú vaše prekážky?

Prejavujú sa fyzicky, teda svojou veľkosťou, vašou príslušnosťou k rase, vzdialenosťou, neschopnosťou, peniazmi?

Alebo skôr mentálne, teda strachom, neistotou, nedostatkom skúseností či predsudkami?

Možno vás ľudia neberú dosť vážne alebo si pripadáte pristaro, chýba vám podpora alebo zdroje, narádzate na obmedzujúce zákony či povinnosti, prípadne si kladiete falošné ciele a pochybujete o sebe.

Nech už ide o čokoľvek, nezbavíte sa toho. Ani my ostatní.

Rozumiem vám, ale...

Niet pochyb o tom, že všetky vyššie uvedené faktory sú skutočnými prekážkami.

Spomeňte si však na tých, ktorí sa s nimi úspešne porátali – prinízki športovci, krátkozrakí piloti, vizionári, ktorí predbehli svoju dobu, príslušníci takej či onakej rasy, tí, ktorých vyhodili zo školy, dyslektici, ľavobočkovia, imigranti, novodobí zbohatlíci, pedanti, veriaci, rojkovia alebo všetci, ktorí pochádzali z chudobných pomerov, či dokonca denne čelili ohrozeniu vlastného života.

Primnohí to vzdali, hŕstka z nich však vytrvala a k nepriazni osudu sa postavila ako k výzve. Robili, čo mohli, aby boli aspoň dvakrát takí dobrí ako ostatní. Tvrdsie trénovali, hľadali skratky a slabiny, rozoznali spojencov medzi cudzími a schytali zopár štuchancov. To všetko pre nich predstavovalo prekážku, ktorú museli využiť vo svoj prospech.

Čo tým dosiahli?

Každá z prekážok v sebe ukrývala príležitosť, ktorú využili a vďaka ktorej dokázali čosi výnimočné. Z ich príbehov si môžeme vziať príklad.

Či už máme problém nájsť si prácu, bojovať proti diskriminácii, dochádzajú nám prostriedky, nevieme sa vymaniť z nefunkčného vzťahu, súperime s agresívnym protivníkom, máme zamestnanca či študenta, ktorému nie a nie prehovoriť do duše, alebo čelíme tvorivému bloku, musíme mať istotu, že sa z toho napokon dostaneme. Od svojich predchodcov predsa vieme, že zo všetkých nepriaznivých okolností vieme vyťažiť niečo, čo nás posunie.

Všetky veľké víťazstvá – v politike, podnikaní, umení aj vo vzádaní – si vyžadujú riešenie nepríjemných ťažkostí prostredníctvom účinného kokteilu kreativity, sústredenia a odvahy. Ak ste si stanovili nejaký cieľ, nakoniec vás k nemu dovedú práve prekážky – vydláždia vám cestu tam, kam sa chcete dostať. Slovom Benjamina Franklina, „to, čo nás zraňuje, nás zároveň vedie“.

Väčšina prekážok, ktorým dnes čelíme, vychádza z nášho vnútra, nie zvonka. Od druhej svetovej vojny žijeme v azda najprosperujúcejšom období ľudských dejín – ohrozuje nás menej vojsk a smrteľných chorôb, pričom máme oveľa viac záchranných sietí. Napriek tomu sa svet málokedy krúti presne tak, ako chceme.

Dnes nečelíme vonkajším nepriateľom, ale svojmu vnútornému napätiu. Zhrýza nás frustrácia z práce, trápime sa pre nenaplnené očakávania, naučili sme sa prijímať bezmocnosť a navyše nami stále lomcujú rovnaké emócie, ktoré sú ľudstvu vlastné už od nepamäti: smútok, bolesť, strata.

Množstvo našich problémov pramení z prebytku, prudkých technologických zmien, nezdravého jedla či tradícií, ktoré nám kážu, ako máme žiť svoj život. Zleniveli sme, stali sme sa rozmazanými a bojujeme sa konfliktov. V obdobiach hojnosti ľudstvo vždy hojne zlenivie. Mnoho ľudí je presvedčených, že aj blahobyt môže byť v skutočnosti prekážkou.

Naša generácia potrebuje poznať spôsoby, ako prekonávať prekážky a prosperovať v chaose, viac než kedykoľvek predtým. Taký, ktorý by nám pomohol prevrátiť problémy naruby a využiť ich ako plátno, na ktoré napokon namaľujeme svoje majstrovské diela. Tento flexibilný prístup môže využiť podnikateľ či umelec, dobyvateľ alebo tréner a pokojne sa naň môžete

spoločnú, aj keď sa životom pretĺkate ako spisovateľ, mudrc alebo pracovitá matka malých futbalistov.

PREKONÁVANIE PREKÁŽOK

Stačí, ak tvoj dnešný úsudok je bezpečný a dnešný čin všeobecne osožný a ak dnešné zmýšľanie je spokojné so všetkým, čo stáva sa z vonkajších príčin.

— MARCUS AURELIUS

Pri prekonávaní prekážok je dôležité riadiť sa tromi podstatnými krokmi.

Najprv je potrebné uvedomiť si, ako sa dívame na špecifický problém, ktorý riešime – s akým postojom a prístupom sa k nemu stavíme. Potom uvažujeme o možnostiach, vďaka ktorým si dokážeme problém rozložiť na menšie časti. Z nich si vytvoríme príležitosti na svoj rast a napokon sa zameriavame na kultivovanie a udržiavanie vlastnej vôle, prostredníctvom ktorej zvládneme aj porážku či ťažkosť.

Ide o tri nezávislé, no vzájomne prepojené a podmieňujúce sa disciplíny: percepciu (vnímanie), akciu (schopnosť konať) a vôľu.

Je to jednoduchý proces (čo však opäť neznamená, že je zároveň ľahko zvládnuteľný).

Nahliadneme do dejín, biznisu a literatúry a pozrieme sa na ľudí, ktorí sa týmito krokmi riadili v minulosti. Ich cestu preskúmame zo všetkých uhlov pohľadu a naučíme sa, ako si proces prekonávania prekážok osvojiť a využiť jeho dômyselnosť. Zároveň objavíme spôsob, ako nájsť nové východiská zo situácií aj vtedy, keď sú všetky dvere pred nami zatvorené.

Príbehy tých, ktorí vo svojom živote uplatňujú tieto disciplíny, nás naučia, ako prekonávať bežné prekážky, ktoré ľuďom odjakživa bránia pohnúť sa vpred (lebo sa niekam nedokážeme dostať alebo sme niekde uviazli), pričom nám ukážu, ako uplatňovať tento všeobecný princíp v našich životoch. Prekážkam sa totiž nikto z nás nevyhne, a tak sa musíme naučiť prijímať ich s otvorenou náručou.

Možno sa pýtate, či to myslím vážne.

Veru myslím, pretože všetky prekážky, ktoré nám život postaví do cesty, sú tu na to, aby nás podrobili skúškam, podnietili nás k novým veciam a nakonon nás dovedli k víťazstvu.

Prekonávanie prekážok je našou cestou za ním.

PRVÁ ČASŤ

Percepcia

ČO JE PERCEPCIA? Ide o pôsob, akým vnímame a chápeme to, čo sa deje okolo nás, a tiež to, aký význam týmto okolnostiam pripíšeme. Percepcia môže byť zdrojom našej sily, ale aj slabosti. Ak nami lomcujú emócie, všetko si pripúšťame a problém nevidíme jasne, len ho prehľbujeme. Ak chceme predchádzať pocitu, že nás niečo zavaluje, musíme sa – podobne ako naši starovekí predkovia – naučiť skrotiť svoje vášne a nedovoliť im ovládať to, ako žijeme. Schopnosť premôcť škodlivý spôsob percepcie, rozlišovať spoľahlivé signály od zavádzajúcich a odfiltrovať naše predsudky, očakávania i strach si vyžaduje isté zručnosti aj disciplínu. Stojí to však za to, pretože pred nami ostane čistá pravda. Zatiaľ čo ostatní podľahnú vzrušeniu alebo obavám, my zostaneme pokojní a vyrovnaní. Veci budeme vnímať jednoducho a priamočiaro, také, aké skutočne sú – ani dobré, ani zlé. To nám v prekonávaní prekážok poslúži ako obrovská výhoda.

PRINCÍPY PERCEPCIE

John D. Rockefeller nezačínal ako obchodník s naftou. Spočiatku sa živil ako účtovník a neskúsený investor – v clevelandskom Ohio bol v tých časoch len malou rybkou plávajúcou vo finančníctve. Mladý Rockefeller bol synom kriminálnika, ktorý sa vykašľal na vlastnú rodinu, a tak začal pracovať už v šestnástich rokoch. Prvé zamestnanie si našiel v roku 1855 a tento deň si až do konca života pripomínal ako svoj vlastný sviatok práce. Zarábala päťdesiat centov denne a všetko šlo relatívne hladko.

Potom prišla kríza – konkrétne hospodárska kríza z roku 1857, ktorá dosiahla masívne celonárodné rozmery, rozšírila sa z Ohia a Cleveland zasiahla mimoriadne tvrdo. Firmy postupne krachovali, cena obilia rapídne stúpila v celej krajine a západný rozmach ustrnul na mŕtvom bode. Výsledkom bol hlboký ekonomický prepad, ktorý trval niekoľko nasledujúcich rokov.

Rockefeller mohol pokojne podľahnúť strachu – najrozsiahlejšia kríza v dovtedajších dejinách ho zasiahla práve v čase, keď sa mu konečne začínalo dariť. Mohol stiahnuť chvost a zbalíť sa ako jeho otec. Mohol sa vykašľať na finančnictvo a zvoliť si menej riskantnú kariéru. Hoci bol mladý, zachoval si chladnú hlavu a ani napriek vonkajšiemu tlaku nestratil rozvahy. Strácal síce pevnú pôdu pod nohami a pokojne mohol aj hlavu ako všetci ostatní, lenže on ju nestratil.

Namiesto toho, aby preklíňal otriasajúce sa hospodárstvo, Rockefeller zvedavo pozoroval vývoj situácie, s ktorou sa spoločnosť dosiaľ nestretla. Učinil takmer zvrátené rozhodnutie a na krízu hľadel ako na užitočnú lekciu, okamih, keď trh zažíval krst ohňom. Rýchlo začal šetriť a sledoval, ako ostatní robia chybu za chybou. Odhalil slabiny hospodárstva,

ktoré ostatným unikali, v dôsledku čoho neboli pripravení na zmeny či otrasy.

Zo situácie si vzal ponaučenie, ktoré si naveky vštepil do svojho vnútra: trh je v podstate nepredvídateľný a často zlomyseľný – preto z neho môžu profitovať len racionálni a disciplinovaní jednotlivci. Uvedomil si, že dohady vedú ku katastrofe, a tak sa treba vystríhať davového šialenstva a toho, čo ho vyvoláva.

Rockefeller svoje závery okamžite pretavil do praxe. Keď mal dvadsaťpäť rokov, skupina investorov mu ponúkla päťdesiat tisíc dolárov, za ktoré mal nájsť ropné vrty, do ktorých by sa oplatilo investovať. Bol vďačný za príležitosť a vydal sa na skusy k neďalekému nálezisku. O niekoľko dní zaskočil potenciálnych investorov návratom do Clevelandu s prázdnyimi rukami. Z ich balíka neminul ani jediný dolár. V tom čase totiž na rozdiel od zvyšku trhu nevyčítal vhodnú príležitosť, a tak od vŕtania cúvol a všetky peniaze vrátil.

Práve vďaka intenzívnej sebadisciplíne a objektívnosti Rockefeller premieňal prekážky na výhody celý svoj život, či už počas občianskej vojny, alebo hospodárskych kríz v rokoch 1873, 1907 a 1929. Ako raz povedal, každú katastrofu vnímal ako šancu. Nezabudol dodať, že mal dosť síl, aby odolal pokušeniu či nadšeniu bez ohľadu na situáciu a jej lákadlá.

Dvadsať rokov od prvej hospodárskej krízy Rockefeller ovládal deväťdesiat percent ropného trhu. Jeho chamtiví konkurenti sa vyparili, nervózni kolegovia predali svoje podiely a stiahli sa z biznisu, bojazliví pochybovači prepásli svoje šance.

Až do konca života si Rockefeller zachovával najväčší pokoj v časoch najhoršieho chaosu – najmä v momentoch, keď všetci okolo neho podliehali panike alebo záchvatom ziskuchtivosti. Väčšinu svojho bohatstva získal práve počas prudkých výkyvov trhu. Na jeho odkaz nadviazal aj Warren Buffett v známom úsloví: „Majte strach, keď sú ostatní chamtiví, a buďte chamtiví, keď sa ostatní boja.“ Podobne ako všetci významní investori, aj Rockefeller odolával impulzívnemu konaniu a radšej si zachovával chladnú hlavu a zdravý rozum.

Jeden z kritikov Rockefellera opísal firmu Standard Oil ako „mýtické meniace sa stvorenie“, ktoré je schopné metamorfózy zakaždým, keď sa ho konkurencia či vláda pokúšajú pripraviť o život. Tieto slová mali vyznieť